

УДК 621.039

<https://doi.org/10.31073/ecobezpeka202508-018>

ЕКОЛОГІЧНІ ПЕРЕВАГИ ВПРОВАДЖЕННЯ МАЛИХ МОДУЛЬНИХ РЕАКТОРІВ У КОНТЕКСТІ МОДЕРНІЗАЦІЇ АТОМНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ УКРАЇНИ

Фаррахов О. В., Хапко Ю. Б., Куценко В. О.,
Мартинюк І. Д., Чимбай М. В.

Центр інформаційно-аналітичного та технічного забезпечення
моніторингу об'єктів атомної енергетики НАН України,
03142, м. Київ, пр. Академіка Палладіна, 34а,
ORCID ID: 0000-0003-4988-126X, farrakhov@ukr.net

Анотація

Статтю присвячено аналізу екологічних переваг впровадження малих модульних реакторів (ММР) у контексті модернізації атомної енергетики України та зниження негативного впливу енергетики на довкілля. Актуальність дослідження зумовлена посиленням вимог до декарбонізації, підвищенням надійності електропостачання, відновленням інфраструктури та потребою забезпечення екологічної безпеки в умовах зростання антропогенного навантаження. У дослідженні здійснено огляд світових тенденцій розвитку ММР і підходів міжнародних організацій до їх координації та підтримки. Розглянуто експлуатовані в Україні реакторні технології (ВВЕР-440, ВВЕР-1000) та окремі параметри нових установок, що плануються до впровадження, з акцентом на масштабність споруд, вимоги до майданчиків і інфраструктури.

Проаналізовано класифікацію ММР за підходами МАГАТЕ та узагальнено ключові групи: одномодульні й багатомодульні легководні установки, мобільні ММР і проекти четвертого покоління.

Показано, що модульність, уніфікація та заводське виготовлення компонентів скорочують строки реалізації, зменшують матеріаломісткість і пов'язані будівельні впливи (пил, шум, транспортне навантаження, утворення відходів).

Обґрунтовано, що найбільш відчутний екологічний ефект ММР пов'язаний із заміщенням викопної генерації та скороченням викидів CO₂ і традиційних забруднювачів, характерних для ТЕС. Компактність ММР і менші майданчики розміщення обмежують вилучення земель та фрагментацію природних територій, що є важливим для України в умовах відновлення та потреби гнучкого розміщення потужностей. Окремо висвітлено водний фактор: альтернативні схеми охолодження в частині проєктів ММР потенційно зменшують термічне навантаження на водні об'єкти та чутливість до дефіциту води. Інтегральне компонування, пасивні системи безпеки та можливість підземного/напівпідземного розміщення підвищують стійкість до зовнішніх впливів і знижують імовірність сценаріїв із суттєвими екологічними наслідками.

Зроблено висновок, що ММР є перспективним інструментом екологічно орієнтованої модернізації енергетики України за умови прозорих регуляторних процедур, належної підготовки персоналу та оцінювання впливу на довкілля протягом усього життєвого циклу, включаючи поводження з відпрацьованим паливом і радіоактивними відходами.

Ключові слова: малі модульні реактори, атомні електростанції, декарбонізація, екологічна безпека, вплив на довкілля, викиди.

ENVIRONMENTAL ADVANTAGES OF THE IMPLEMENTATION OF SMALL MODULAR REACTORS IN THE CONTEXT OF MODERNIZATION OF UKRAINE'S NUCLEAR POWER INDUSTRY

Oleksandr Farrakhov, Khapko Yuriy, Kutsenko Volodymyr,
Martyniuk Iryna, Chymbai Maryna

Center for Information-analytical and Technical Support
of Nuclear Power Facilities Monitoring of the NAS
of Ukraine, 34a Palladin Ave., Kyiv, 03142, Ukraine

Abstract

The article is devoted to the analysis of the environmental benefits of the introduction of small modular reactors (SMR) in the context of the modernization of the nuclear power industry of Ukraine and the reduction of the negative impact of the energy sector on the environment. The relevance of the study is due to the increased requirements for decarbonization, increased reliability of electricity supply, infrastructure restoration and the need to ensure environmental safety in the context of increasing anthropogenic load. The study reviews global trends in the development of SMR and approaches of international organizations to their coordination and support. The reactor technologies operated in Ukraine (VVER-440, VVER-1000) and individual parameters of new plants planned for implementation are considered, with an emphasis on the scale of structures, site requirements and infrastructure. The classification of SMR according to the IAEA approaches is analyzed and key groups are summarized: single-module and multi-module light water plants, mobile SMR and fourth-generation projects. It is shown that modularity, unification and factory production of components shorten implementation times, reduce material consumption and related construction impacts (dust, noise, transport load, waste generation).

It is substantiated that the most noticeable environmental effect of MMR is associated with

the replacement of fossil generation and the reduction of CO₂ emissions and traditional pollutants typical of TPPs. The compactness of MMR and smaller placement sites limit land extraction and fragmentation of natural areas, which is important for Ukraine in the context of restoration and the need for flexible capacity placement. The water factor is separately highlighted: alternative cooling schemes in some MMR projects potentially reduce the thermal load on water bodies and sensitivity to water shortages. Integrated layout, passive safety systems and the possibility of underground/semi-underground placement increase resistance to external influences and reduce the likelihood of scenarios with significant environmental consequences.

It is concluded that SMR is a promising tool for environmentally-oriented modernization of the Ukrainian energy sector, provided that transparent regulatory procedures, proper personnel training, and environmental impact assessment throughout the entire life cycle, including spent fuel and radioactive waste management, are in place.

Keywords: small modular reactors, nuclear power plants, decarbonization, environmental safety, environmental impact, emissions

Актуальність дослідження

Сучасний етап трансформації енергетики характеризується одночасним посиленням вимог до декарбонізації, підвищенням надійності

електропостачання та необхідністю мінімізувати негативний вплив енергетичних об'єктів на довкілля. Для України ці виклики є особливо актуальними з огляду на потребу модернізації генеруючих потужностей, відновлення інфраструктури та забезпечення екологічної безпеки в умовах зростання антропогенного навантаження. У цьому контексті малі модульні реактори (ММР) розглядаються як перспективний технологічний напрям, здатний поєднати низьковуглецеву генерацію з підвищеною гнучкістю розміщення та експлуатації.

Аналіз основних досліджень та публікацій

В результаті аналізу інформаційних та літературних джерел досліджено сучасний стан та перспективи використання ММР в різних країнах світу. Систематизація досвіду розробки та будівництва ММР у таких країнах, як: Канада, США, Аргентина, Австралія, ПАР, Китай та Великобританія показала, що на сьогоднішній день в світі представлено понад 50 різних проєктів та концепцій ММР [1-3]

Однак більшість цих проєктів ще перебуває на різних стадіях розробки і ліцензування, і лише декілька проєктів мають бути побудовані у найближчі роки, зокрема в Китаї та Аргентині. МАГАТЕ здійснює координацію проєктів спрямованих на розробку різних типів ММР та виконує заохочувальну політику у своїх країнах-членах з метою сприяння впровадженню ММР [4].

За результатами аналізу зроблено такі узагальнення щодо ММР: вони є конструктивним варіантом, що забезпечує задоволення потреб у гнучкому виробництві електроенергії для різних користувачів і застосувань; мають унікальні характеристики з точки зору ефективності, екологічної безпеки, економічності та гнучкості; встановлюються на одноблочних або багатоблочних станціях, відкривають можливості поєднання ядерних з альтернативними джерелами енергії, включаючи відновлювані джерела [5-6].

Особливу увагу слід приділяти підготовці персоналу для експлуатації та управління ММР. Водночас їх модульність забезпечує скорочення строків виготовлення й монтажу, а отже – спрощує подальшу заміну або модернізацію. ММР можуть ефективно працювати у поєднанні з від-

новлюваними джерелами енергії, підвищуючи стабільність і результативність гібридних енергосистем. У підсумку такі установки здатні відігравати важливу роль у переході до екологічно чистої енергетики та сприяти досягненню цілей сталого розвитку [7-10].

Мета роботи

Проаналізувати екологічні переваги впровадження ММР у контексті модернізації атомної енергетики України та обґрунтувати їх потенціал зі зменшення негативного впливу енергетики на довкілля через скорочення викидів парникових газів і традиційних забруднювачів, а також зниження земельного та водного навантаження

Викладення основного матеріалу

Технічні характеристики ядерних енергетичних установок України

На сьогодні в Україні експлуатуються водо-водяні енергетичні реактори двох типів: ВВЕР-440 та ВВЕР-1000 [11].

ВВЕР-440. Усього побудовано 21 реактор цього типу. Перші енергоблоки введено в експлуатацію у 1971 році.

Теплова потужність реактора становить 1375 МВт, електрична – 440 МВт, ККД – до 32 %. Тиск у першому контурі дорівнює 125 атм, температура теплоносія – від 269 до 300 °С. Активна зона має діаметр 2,88 м і висоту 2,5 м [12].

Активна зона складається з 349 шестигранних паливних касет, кожна з яких містить 126 ТВЕЛів діаметром 9,1 мм.

Паливо – двоокис урану зі збагаченням 3,5 %, загальне завантаження урану – 42 т. Корпус реактора виготовлений зі сталі та захищений водним і сталевим екранами для зменшення радіаційного впливу [13].

Система управління і захисту (СУЗ) включає 37 аварійних регулюючих касет і систему борного регулювання.

Реактор працює у двоконтурній схемі: у першому контурі циркулює вода під тиском, а в другому утворюється пара для обертання турбін потужністю 2×220 МВт [14]. Енергоблок займає площу приблизно 113×56 м, висота – до 47 м.

ВВЕР-1000. Реакторів цього типу побудовано 37 одиниць, перший введено в експлуатацію у 1980 році. Теплова потужність – 3000 МВт, електрична – 1000 МВт, ККД – до 31,7 %. Тиск у першому контурі становить 160 атм, температура теплоносія – від 289 до 319 °С. Активна зона має діаметр 3,12 м і висоту 3,5 м [15].

Активна зона містить 163 безболонокві тепловідділяючі збірки, кожна з яких складається з 312 ТВЕЛів. Кампанія палива триває 4,5–5 років із частковими перевантаженнями. Збільшення потужності досягнуто за рахунок зростання об'єму активної зони, витрати теплоносія та енергонапруженості (рис.1) [16].

Кількість циркуляційних петель зменшена до чотирьох, що призвело до збільшення потужності основного обладнання і діаметра трубопроводів [17]. Будівля енергоблоку складається з реакторного відділення розміром 60×60×56 м і машинного залу довжиною 120 м.

Реактор AP1000. У 2021 році Україна ухвалила рішення про будівництво 14 енергоблоків AP1000 компанії Westinghouse. AP1000 – двоконтурний реактор покоління III+ з електричною потужністю 1,1 ГВт і тепловою – 3400 МВт.

Він використовує 157 паливних збірок та має два вертикальні парогенератори [18].

Проект відзначається спрощеною конструкцією, зменшеною кількістю компонентів і будівельних матеріалів, що знижує вартість і підвищує безпеку [19].

Термін експлуатації реактора становить 60 років.

Ядерні енергетичні установки в Україні є масштабними інженерними спорудами з розмірами до 120 м у довжину, 60 м у ширину та 56 м у висоту.

Охоронювана зона одного енергоблоку сягає близько 1 км², а атомної електростанції – кількох квадратних кілометрів.

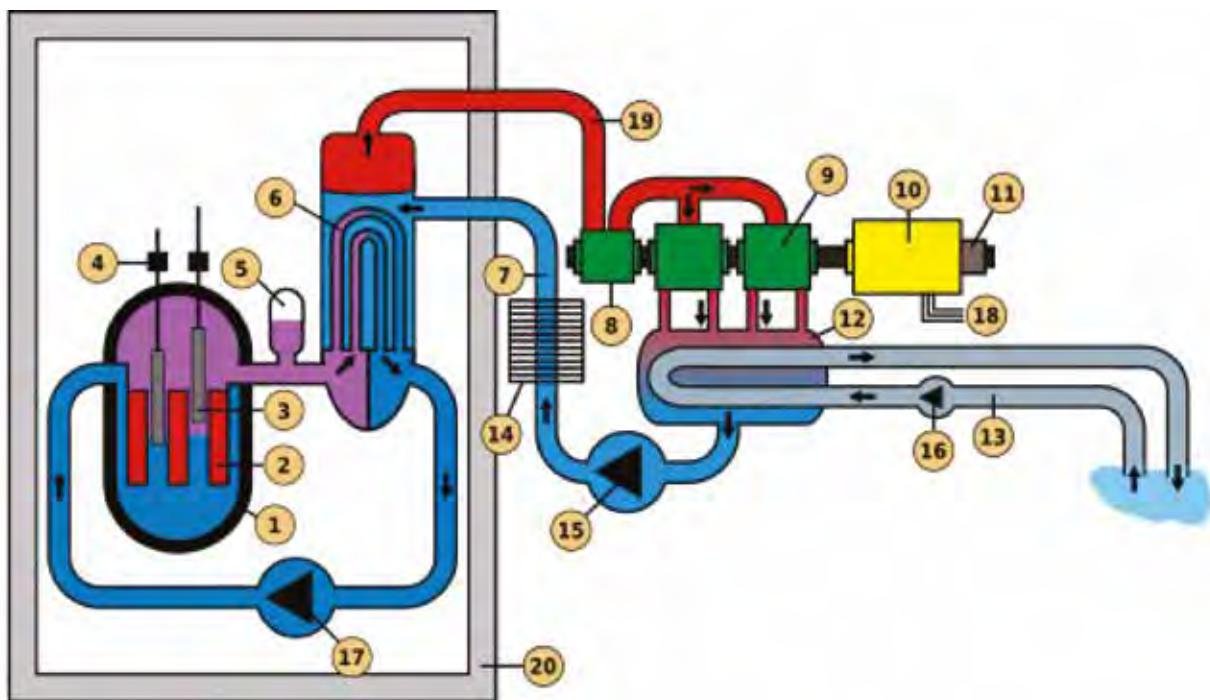

Рисунок 1. Умовна схема енергоблоку з водо-водяним реактором.

- 1 – реактор, 2 – паливо, 3 – регулюючі стрижні, 4 – приводи СУЗ, 5 – компенсатор тиску, 6 – теплообмінні трубки парогенератора, 7 – подача живильної води в парогенератор, 8 – циліндр високого тиску турбіни, 9 – циліндр низького тиску турбіни, 10 – генератор, 11 – збудник, 12 – конденсатор, 13 – система охолодження конденсаторів турбіни, 14 – підігрівачі, 15 – турбоживильючий насос, 16 – циркуляційний насос, 17 – головний циркуляційний насос, 18 – підключення генератора до мережі, 19 – подача пари на турбіну, 20 – гермооболонка

Технічні параметри малих модульних ядерних енергетичних установок, що існують у світі

Міжнародне агентство з атомної енергії (МАГАТЕ) визначає енергоблоки потужністю менше ніж 300 МВт як «малі», а до 700 МВт – як «середні» (рис. 2) [20]. Разом вони іменуються МАГАТЕ як малі та середні реактори (Small Medium Reactor – SMR). Однак найчастіше абревіатура SMR використовується для позначення «малогабаритного реактора», призначеного для серійного будівництва. Також існує підкатегорія дуже малих реакторів – vSMR – це установки потужністю менше ніж 15 МВт, які призначені для використання у віддалених районах [21]. Їх також прийнято поділяти на одномодульні та багатомодульні легководні малі модульні реактори (ММР), мобільні ММР та ММР четвертого покоління. Розглянемо деякі з цих ММР.

Одномодульні легководні ММР

Одномодульні легководні ММР, за класифікацією МАГАТЕ, ґрунтуються на перевірених технологіях легководні реактора (ЛВР) і призначені для автономної роботи в розподіленій генерації

або для заміни малих вугільних і газових енергоблоків. Їх вирізняють компактність, модульність, високий рівень безпеки та скорочені строки будівництва [22,23].

SMR-160 (США, Holtec) – підземний реактор потужністю 160 МВт із повністю пасивними системами безпеки та повітряним або водяним охолодженням.

Він не використовує насоси й борне регулювання, здатний автоматично переходити в безпечний стан за будь-яких аварій і може експлуатуватися до 80–100 років. Площа розміщення мінімальна, строки будівництва – 2,5–3 роки. Реактор придатний для виробництва електроенергії, тепла та опріснення води.

SMR Rolls-Royce (Велика Британія) – реактор потужністю близько 470 МВт, орієнтований на серійне заводське виробництво та швидкий монтаж (близько 500 днів). Проєкт спрямований на забезпечення енергетичної безпеки країни та заміщення викопних джерел енергії. Консорціум планує розгорнути до 16 установок до 2035 року.

BWRX-300 (GE Hitachi, Канада/Японія) – киплячий водяний реактор потужністю 300 МВт, створений на базі технологій реакторів великої потужності. Вирізняється спрощеною конструкцією, широкою уніфікацією палива й обладнан-

Рисунок 2. Типи реакторів в залежності від їх потужності

ня та пасивною системою відведення тепла (ICS), що забезпечує безпеку без зовнішнього енергопостачання. Проєкт обрано для будівництва в Канаді, Польщі та низці інших країн як заміну вугільних ТЕС.

SMART (Республіка Корея) – інтегральний реактор з водою під тиском тепловою потужністю 330 МВт (до 100 МВт електричних), орієнтований на виробництво електроенергії та опріснення води.

Проєкт сертифікований, але тривалий час не реалізовувався через відсутність замовлень; нині просувається спільно із Саудівською Аравією.

АСР-100 «Ліньлун-1» (Китай) – підземний інтегральний реактор потужністю 125 МВт із пасивними системами безпеки. Це перший ММР, що пройшов комплексну перевірку МАГАТЕ. Будівництво демонстраційного блоку розпочалося у 2021 році; установка призначена для виробництва електроенергії, тепла та опріснення води.

CAREM (Аргентина) – інтегральний одномодульний реактор малої потужності (близько 30 МВт електричних) з природною циркуляцією теплоносія. Призначений для виробництва енергії, опріснення води та дослідницьких завдань. Проєкт слугує демонстраційною платформою для подальшого масштабування до 100–200 МВт.

Основні специфічні властивості одномодульних ЛВ ММР:

- серійне та уніфіковане заводське виробництво;
- компактні розміри та зручне транспортування;
- малі майданчики розміщення без потреби у водоймах-охолоджувачах;
- скорочені строки будівництва (1,5–4,5 року);
- висока безпека завдяки пасивним системам і природній циркуляції;
- багатофункціональність (електроенергія, тепло, пара, опріснення, дослідження);
- можливість підключення до наявних локальних мереж;
- тривалий строк експлуатації (до 100 років);
- збільшені інтервали перезавантаження палива;
- висока екологічність порівняно з ТЕС.

Отже, одномодульні легководні ММР є компактним, безпечним і екологічно ефективним рішенням для децентралізованої енергетики та заміщення викопних джерел.

Багатомодульні легководні ММР

Багатомодульні легководні ММР ґрунтуються на технологіях ЛВП і можуть використовуватися як для розподіленої генерації, так і для заміни енергоблоків середньої потужності. Їх ключова особливість – інтегральна конструкція, за якої основні компоненти першого контуру розміщені всередині корпусу реактора, що зменшує габарити, матеріаломісткість і ризики аварій [24,25].

NuScale (США) – модульний реактор потужністю 77 МВт із пасивними системами безпеки та можливістю транспортування готових модулів. Реактори розміщуються у підземних охолоджувальних басейнах.

Попри переваги (прискорення будівництва, зниження вартості та підвищення безпеки), експерти зазначають потенційні ризики, пов'язані з борним регулюванням і вібраціями парогенератора. NuScale пропонує масштабовані станції серії VOYGR (від 4 до 12 модулів). Перший комерційний проєкт планується в Айдахо.

NUWARD (Франція) – двомодульна установка загальною потужністю 340 МВт, заснована на проєкті NP-300 і французьких морських ядерних технологіях. Реактор використовує інтегральне компонування, пасивні системи безпеки, виключає борне регулювання та розміщується напівпідземно, що підвищує стійкість до аварій і зовнішніх впливів.

Основні властивості багатомодульних ЛВ ММР:

- інтегральна конструкція та можливість розміщення кількох модулів в одній будівлі;
- серійне й заводське виготовлення з подальшими випробуваннями;
- зручне транспортування модулів;
- малі майданчики розміщення та відсутність потреби у великих водоймах-охолоджувачах;
- скорочені строки будівництва (3–4 роки);
- підвищена безпека завдяки пасивним системам;
- тривалий строк служби (≈50 років і більше);
- збільшені інтервали між перезавантаженнями палива (5–6 років).

Таким чином, інтегральна й модульна архітектура робить ММР безпечнішими, гнучкішими та економічно привабливішими порівняно з традиційними великими АЕС.

Мобільні ММР

Мобільні ММР ґрунтуються на легководній технології та призначені для переміщення між майданчиками.

До них належать плавучі атомні електростанції, що забезпечують енергопостачання віддалених і острівних районів, морських платформ і прибережної інфраструктури.

АСPR50S (Китай) – судновий реактор потужністю близько 60 МВт, розроблений компанією CGN для розміщення на баржах. Призначений для виробництва електроенергії, тепла й опріснення води, а також для енергопостачання островів і нафтогазових платформ.

Проект враховує морські ризики (шторми, цунами, зіткнення суден), використовує активні й пасивні системи безпеки, укорочені трубопроводи та морську воду як кінцевий поглинач тепла. У разі успіху демонстраційного проекту планується серійне будівництво таких станцій.

Специфічні характеристики мобільних ЛВ ММР:

- розміщення на спеціально сконструйованих плавучих платформах (самохідних або буксированих);
- потреба в обладнаних причалах і захищених місцях стоянки;
- використання технологій судових і криголамних ядерних реакторів;
- багатофункціональність (електроенергія, тепло, опріснення, подвійне призначення);
- використання морської води як кінцевого поглинача тепла;
- серійне виробництво та уніфікація компонентів;
- тривалий строк служби (до 40 років);
- підвищена безпека завдяки активним і пасивним системам;
- висока екологічність порівняно з традиційними ТЕС.

Отже, мобільні легководні ММР є гнучким та екологічно ефективним джерелом енергії для важкодоступних і прибережних регіонів [26-28].

ММР четвертого покоління

ММР четвертого покоління відрізняються від класичних водо-водяних реакторів насамперед

технологічною безпекою, компактністю та ефективністю. Їхні специфічні характеристики [29-31]:

1. Низький робочий тиск або робота за атмосферного тиску – ланцюгова реакція відбувається без високого тиску, що знижує ризик аварій.

2. Тип теплоносія: використовуються газ (гелій), розплавлені метали (натрій, свинець) або розплавлені сольові розчини, які не потребують високого тиску та забезпечують пасивне охолодження.

3. Паливо: низькозбагачений уран-235; застосовуються нові компоновки – кульові елементи (TRISO, «галька») або сольові стрижні.

4. Пасивні системи безпеки: базуються на природних процесах теплообміну без використання програмного забезпечення чи зовнішнього електроживлення.

5. Високі робочі температури: значно вищі, ніж у водо-водяних реакторів, що підвищує ефективність виробництва електроенергії та тепла.

6. Тривалий паливний цикл: до 20 років, що зменшує частоту дозаправлення та експлуатаційні витрати.

7. Високий ступінь локалізації обладнання: компактні установки, можливість розміщення під землею або на обмеженій території.

8. Акумуляування енергії: тепло може зберігатися до восьми годин після вимкнення живлення, що дозволяє інтегрувати ММР у «зелені» системи генерації.

9. Інтеграція в комплексні енергосистеми: спільна робота з вітровими, сонячними та іншими відновлюваними джерелами.

10. Серійне виробництво модулів: заводське складання та випробування дають змогу швидко доставляти й встановлювати ММР на майданчику [32,33].

Зниження екологічного навантаження при впровадженні ММР

Проведений аналіз свідчить, що ММР можуть розглядатися як технологічний інструмент зменшення сумарного впливу енергетики на довкілля за умови дотримання вимог ядерної та радіаційної безпеки і належного поводження з відпрацьованим паливом. Найбільш очевидний екологічний ефект ММР проявляється через заміщення

викопних джерел генерації та зниження викидів забруднювачів, характерних для ТЕС (CO₂, оксиди сірки та азоту, пил, важкі метали).

Це дозволяє зменшувати як внесок енергосектору у зміну клімату, так і локальне навантаження на атмосферне повітря, що є критичним для промислових регіонів, де традиційно концентруються великі джерела викидів.

Важливою екологічною ознакою ММР є їхня компактність і зменшені майданчики розміщення, що обмежує масштаб вилучення земель та фрагментацію природних територій.

Для України це особливо актуально у контексті відновлення інфраструктури та потреби у більш гнучкому розміщенні потужностей ближче до центрів споживання без надмірного розширення промислових зон.

Модульність і заводське виготовлення компонентів також знижують матеріаломісткість і тривалість будівельних робіт на майданчику, а отже – пов'язані з ними тимчасові впливи: шум, пил, інтенсивний рух транспорту, утворення будівельних відходів.

Окремої уваги заслуговує водний фактор. Частина проєктів ММР передбачає системи охолодження, що не потребують великих водойм-охолоджувачів, або допускає альтернативні схеми відведення тепла.

Це потенційно зменшує термічне навантаження на водні об'єкти та ризики, пов'язані з дефіцитом води у посушливі періоди. Для багатьох регіонів, де водні ресурси обмежені або піддаються антропогенному тиску, така особливість може бути екологічною перевагою порівняно з традиційними великими блоками, чутливими до гідрологічних умов.

Зменшення екологічних ризиків також підтримується конструктивними рішеннями ММР: інтегральним компонуванням першого контуру, пасивними системами безпеки та можливістю напівпідземного/підземного розміщення окремих проєктів.

У сукупності це підвищує стійкість до зовнішніх впливів та зменшує ймовірність сценаріїв, здатних призвести до істотних наслідків для навколишнього середовища.

Нарешті, багатофункціональність ММР (виробництво електроенергії, тепла, пари, опріснення) може підвищувати ресурсну ефективність і

сприяти декарбонізації теплопостачання, що у багатьох країнах є одним із найскладніших секторів для «озеленення».

Отже, ММР мають потенціал зменшити екологічне навантаження через скорочення викидів забруднювачів, зниження земельного та водного впливу, підвищення технологічної безпеки та підтримку інтеграції з відновлюваними джерелами енергії в гібридних енергосистемах.

Це робить їх перспективним напрямом для екологічно орієнтованої модернізації енергетики за наявності прозорих регуляторних процедур і повного життєвого циклу оцінки впливу на довкілля.

Висновки

Проведений аналіз засвідчив, що ММР можуть розглядатися як перспективний напрям екологічно орієнтованої модернізації атомної енергетики України за умови суворого дотримання вимог ядерної та радіаційної безпеки і належного поводження з відпрацьованим паливом.

Ключова екологічна перевага ММР полягає у здатності заміщувати викопну генерацію та істотно скорочувати викиди CO₂ і супутніх забруднювачів (NO_x, SO_x, пил, важкі метали), що зменшує як кліматичний вплив енергосектору, так і локальне навантаження на атмосферне повітря.

Компактність, модульність і заводське виготовлення компонентів знижують земельне вилучення, фрагментацію територій та тимчасові впливи під час будівництва (шум, пил, транспортні потоки, будівельні відходи).

Частина проєктів ММР передбачає альтернативні схеми охолодження, потенційно зменшуючи термічне навантаження на водні об'єкти та чутливість до дефіциту водних ресурсів.

Інтегральне компонування, пасивні системи безпеки та можливість підземного/напівпідземного розміщення підвищують стійкість до зовнішніх впливів і знижують імовірність аварійних сценаріїв із суттєвими екологічними наслідками. Багатофункціональність ММР (електроенергія, тепло, пара) також відкриває можливості для декарбонізації теплопостачання та ефективної інтеграції з ВДЕ у гібридних енергосистемах.

Список використаних джерел / References

1. Locatelli, G., Bingham, C., & Mancini, M. (2020). Emerging small modular nuclear power reactors: A critical review. *Physics Open*, 3, 100038. <https://doi.org/10.1016/j.physo.2020.100038>
2. Amin, M. R., Hossain, M. S., & Rahman, M. M. (2023). A review on the future of SMR reactors in nuclear energy. *Emerging Technology and Engineering*, 4, Article 737. <https://doi.org/10.38208/ete.v4.737>
3. Lee, J., Kim, S., & Park, H. (2024). Review of small modular reactors: Challenges in safety and economy to success. *Korean Journal of Chemical Engineering*. <https://doi.org/10.1007/s11814-024-00207-0>
4. Kim, Y., Lee, H., & Choi, J. (2025). Comprehensive review of small modular reactor development focusing on challenges in the backend nuclear fuel cycle. *Nuclear Engineering and Technology*. <https://doi.org/10.1016/j.net.2025.104000>
5. Brown, N., Smith, J., & Wilson, A. (2023). Physics-driven cost optimization and advanced R&D strategies for small modular reactors (SMRs). arXiv preprint. <https://arxiv.org/abs/2307.12989>
6. Abdulla, A., Azevedo, I. L., & Morgan, M. G. (2013). Expert assessments of the cost of light water small modular reactors. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 110(24), 9686–9691. <https://doi.org/10.1073/pnas.1300195110>
7. Ingersoll, D. T. (2009). Deliberately small reactors and the second nuclear era. *Progress in Nuclear Energy*, 51(4–5), 589–603. <https://doi.org/10.1016/j.pnucene.2009.01.002>
8. International Atomic Energy Agency. (2024). Small modular reactors: Advances in SMR developments 2024. IAEA. <https://doi.org/10.61092/iaea.3o4h-svum>
9. Rosner, R., & Goldberg, S. (2011). Small modular reactors – Key to future nuclear power generation in the U.S. *Energy Policy*, 39(12), 7560–7569. <https://doi.org/10.1016/j.enpol.2011.09.041>
10. System Research of Energy Problems. (2023). Prospects of implementation of small modular reactors in the power system of Ukraine. *System Research in Energy*, 3, 39–48. <https://doi.org/10.15407/srenergy2023.03.039>
11. Duderstadt, J. J., & Hamilton, R. (2019). *Nuclear reactors: Technology and safety*. Springer. <https://doi.org/10.1007/978-3-030-15473-1>
12. Lamarsh, J. R., & Baratta, A. J. (2018). *Introduction to nuclear engineering* (4th ed.). Pearson. <https://doi.org/10.1016/C2015-0-03858-0>
13. Todreas, N. E., & Kazimi, M. S. (2021). *Nuclear systems volume I: Thermal hydraulic fundamentals* (2nd ed.). CRC Press. <https://doi.org/10.1201/9780429506618>
14. Stacey, W. M. (2018). *Nuclear reactor physics* (3rd ed.). Wiley. <https://doi.org/10.1002/9783527812663>
15. Ingersoll, D. T. (2009). Deliberately small reactors and the second nuclear era. *Progress in Nuclear Energy*, 51(4–5), 589–603. <https://doi.org/10.1016/j.pnucene.2008.11.002>
16. Carelli, M. D., Ingersoll, D. T., Oriani, L., et al. (2010). The design and safety features of the IRIS reactor. *Nuclear Engineering and Design*, 230(1–3), 151–167. <https://doi.org/10.1016/j.nucengdes.2003.11.022>
17. Locatelli, G., Bingham, C., & Mancini, M. (2014). Small modular reactors: A comprehensive overview of their economics and strategic aspects. *Progress in Nuclear Energy*, 73, 75–85. <https://doi.org/10.1016/j.pnucene.2014.01.010>
18. WorldNuclear Association. (2020). Economics of small nuclear reactors. *Energy Policy*, 144, 111676. <https://doi.org/10.1016/j.enpol.2020.111676>
19. Piro, I. L., Duffey, R. B., & Kirillov, P. L. (2016). Generation IV nuclear reactors as a basis for future nuclear power. *ASME Journal of Nuclear Engineering and Radiation Science*, 2(2), 020801. <https://doi.org/10.1115/1.4031472>
20. GIF. (2019). Generation IV nuclear energy systems roadmap update. *Energy Strategy Reviews*, 26, 100406. <https://doi.org/10.1016/j.esr.2019.100406>
21. Buongiorno, J., Ballinger, R., Driscoll, M., et al. (2018). The future of nuclear energy in a carbon-constrained world. *Energy Policy*, 118, 552–565. <https://doi.org/10.1016/j.enpol.2018.03.020>
22. Ashraf, A., Hassan, M., & El-Genk, M. (2019). Review of small modular reactor concepts. *Nuclear Engineering and Design*, 340, 113–124. <https://doi.org/10.1016/j.nucengdes.2018.10.019>
23. Abdalla, A., Ahn, J., & Blanchard, A. (2020). Passive safety systems in small modular reactors. *Annals of Nuclear Energy*, 142, 107414. <https://doi.org/10.1016/j.anucene.2020.107414>

24. Zhou, Y., Rachamin, R., & Qvist, S. (2018). Deployment strategy of SMRs. *Energy*, 152, 578–589. <https://doi.org/10.1016/j.energy.2018.03.125>
25. Ma, X., Wang, C., & Zhang, D. (2021). Design features of ACP100 small modular reactor. *Nuclear Engineering and Technology*, 53(6), 1905–1914. <https://doi.org/10.1016/j.net.2020.12.022>
26. Park, J. Y., Kim, K. S., & Kim, M. H. (2017). SMART reactor design and safety analysis. *Nuclear Engineering and Design*, 313, 146–161. <https://doi.org/10.1016/j.nucengdes.2016.12.017>
27. Reyes, J. N. (2016). NuScale plant safety in response to extreme events. *Nuclear Technology*, 196(2), 139–156. <https://doi.org/10.13182/NT16-24>
28. Qvist, S. A., & Brook, B. W. (2015). Environmental and health impacts of SMRs. *Energy Policy*, 84, 83–95. <https://doi.org/10.1016/j.enpol.2015.04.033>
29. OECD/NEA. (2016). SMR deployment and licensing. *Nuclear Engineering and Technology*, 48(6), 1095–1104. <https://doi.org/10.1016/j.net.2016.10.002>
30. Pioro, I. L. (2020). Current status of Gen-IV reactors. *Progress in Nuclear Energy*, 124, 103318. <https://doi.org/10.1016/j.pnucene.2020.103318>
31. International Atomic Energy Agency. (2018). Advances in SMR technology developments. IAEA Nuclear Energy Series, NP-T-1. <https://doi.org/10.1016/j.pnucene.2017.12.004>
32. Rosner, R., Goldberg, S., & O'Connor, P. (2011). Small modular reactors – Key to future nuclear power? *Bulletin of the Atomic Scientists*, 67(4), 37–45. <https://doi.org/10.1177/0096340211415890>
33. Zhang, D., Wu, Y., & Cheng, X. (2019). Lead-cooled fast reactors for Gen-IV. *Annals of Nuclear Energy*, 132, 360–370. <https://doi.org/10.1016/j.anucene.2019.04.028>
-
-